

LIKABEHANDLINGSPLAN STUREBY FÖRSKOLOR

2013

PAVILJONGEN

Innehållsförteckning

Inledning	3
Stureby Förskolors vision och värdegrund	3
Ansvarsfördelning	4
Huvudmans ansvar	4
Stureby förskolors ledning	4
Personalens ansvar	5
Barns ansvar	5
Likabehandlingsgruppen	5
Utvärdering	5
Ledningen	5
Åtgärder för alla förskolor från likabehandlingsplanen för 2012	5
Barnens delaktighet	6
Föräldrars delaktighet	6
Kartläggning och nulägesanalys	7
Åtgärder 2013	7
Miljö och material	7
Fortlöpande kartläggning	8
Konkreta åtgärder: kön	8
Konkreta åtgärder: etnisk tillhörighet	8
Konkreta åtgärder: religion eller annan trosuppfattning	9
Konkreta åtgärder: funktionshinder	9
Konkreta åtgärder: sexuell läggning	10
Konkreta åtgärder: könsöverskridande identitet eller uttryck	10
Konkreta åtgärder: ålder	10
Konkreta åtgärder: kränkande behandling	11
Rutiner för utredning, åtgärder, dokumentation och uppföljning	11
Utredning	12
Åtgärder	12
Dokumentation	12
Uppföljning	13
Uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplanen	13

Inledning

Arbetet med likabehandling i förskola och skola handlar i grunden om arbete för mänskliga rättigheter och om att förverkliga FN:s barnkonvention, vilken Sverige ratificerat. Syftet med att främja likabehandling är att skapa en förskola fri från diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Alla barn har, i enlighet med barnkonventionen, rätt att bli sedda som unika, okränkbara individer. Alla barn har också rätt att komma till tals, att bli lyssnade på och att bli respekterade.

En trygg, positiv och glädjefylld vardag är också en förutsättning för att fortsätta vara nyfiken, för att kunna lära och utvecklas!

Stureby Förskolors vision och värdegrund

Ledningen för Stureby förskolor accepterar inte någon form av diskriminering eller kränkande behandling mot barn.

Likabehandling är ett av Stureby förskolors viktigaste ledord. Vår vision är en förskola fri från diskriminering, trakasserier och kränkningar, en förskola som konstant arbetar aktivt för att främja lika rättigheter och möjligheter. Likabehandlingsarbetet rör alla, både barn och vuxna. Denna likabehandlingsplan är dock uppbyggd kring barnen i förskolan och deras rättigheter. I Stureby förskolors Plan för jämställdhet och mångfald presenteras hur arbetet med vuxna arbetstagare ser ut.

Stureby förskolors likabehandlingsarbete tar avstamp i vår gemensamt formulerade värdegrund. Värdegrunden har arbetats fram i flera led i ett arbete som involverat alla anställda inom Stureby förskolor.

Stureby förskolors värdegrund lyder:

Empati – innebär att visa medkänsla

...därför ska vi bekräfta varandra och lyssna aktivt

Engagemang – innebär att ta ansvar och göra sig delaktig

...därför ska vi uppmuntra varandra och ta till vara allas bidrag till helheten

Tillit – innebär att visa varandra förtroende

...därför ska vi lita till varandras kompetens och se våra olikheter som en tillgång

Respekt – innebär att se var och en som unik och värdefull

...därför ska vi verka för att alla ska känna sig lika mycket värda

Lyhördhet – innebär att lyssna och se varandra, att vara uppmärksam

...därför ska vi ge varandra tid och utrymme i alla sammanhang

Gädje – innebär att förskolan präglas av ett positivt förhållningssätt

...därför ska vi visa varandra uppskattning och hjälpas åt att se möjligheter

Likabehandlingsarbetets ramverk med lagstiftning, begrepp med mera finns som bilaga till denna plan.

Ansvarsfördelning

Huvudmans ansvar

Stockholms stad är den som är ytterst ansvarig för att kommunens skol- och förskoleverksamheter uppfyller sina skyldigheter enligt den lagstiftning som berör likabehandling. För att kunna göra ett väl genomfört likabehandlingsarbete är det mycket viktigt att ha en tydlig ansvarsfördelning i den enskilda verksamheten. Ansvarsfördelningen i Stureby förskolors likabehandlingsarbete presenteras nedan.

Stureby förskolors ledning

På plats i verksamheten är det förskolechefen tillsammans med biträdande förskolechef som enligt lag är ansvariga för att:

- Se till att personal, barn och vårdnadshavare känner till att diskriminering och kränkande behandling inte är tillåtet i verksamheten
- Se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att *främja* barns lika rättigheter samt att *motverka* diskriminering och kränkande behandling
- Se till att utredning görs och att åtgärder vidtas ifall verksamheten får kännedom om att diskriminering eller kränkande behandling förekommer
- Se till att det finns rutiner för utredning, åtgärder och dokumentation av trakasserier och kränkande behandling
- Årligen upprätta, utvärdera och revidera likabehandlingsplan i samverkan med personal, barn och vårdnadshavare

Personalens ansvar

All personal i verksamheten har ett ansvar att främja likabehandling och motverka diskriminering och kränkande behandling. Det är inte bara den pedagogiska personalen som har detta ansvar – det gäller alla; kontorister, lokalvårdare, kökspersonal med mera. Var och en i personalstyrkan har ett individuellt ansvar att se till att sätta sig in i de åtagande som presenteras i likabehandlingsplanen. All personal på förskolan har ett ansvar att se till alla barns väl. Det är också allas ansvar att ingripa om något händer och att se till att åtgärder vidtas.

Barns ansvar

Barnen i förskolan har inget formellt ansvar i likabehandlingsarbetet. Dock ser vi det som centralt att göra barnen delaktiga i arbetet samt att uppmuntra dem att reagera emot trakasserier, diskriminering och kränkningar. Barnen ska uppmuntras att se varandras behov, att ge varandra stöd och visa lyhördhet. De har också ett informellt ansvar att gå till en vuxen för att söka stöd i att hantera olika situationer som uppstår, för att få hjälp att reda ut konflikter och finna kreativa lösningar.

Likabehandlingsgruppen

En arbetsgrupp med representanter från alla sex förskolor i enheten har träffats regelbundet under året och diskuterat likabehandlingsplanens upplägg och metoder. Representanterna i gruppen har också genomfört kartläggning av miljö och material på respektive förskola.

Utvärdering

Ledningen

Stureby förskolors ledning har under året månat om att arbetet med likabehandling på olika sätt aktualiserats på gemensamma möten och i diskussioner i arbetslagen. Ledningen har också lyft fram nödvändigheten av att arbeta mot trakasserier och kränkningar och värnat om att alla anställda känner till rutinerna i detta arbete.

Åtgärder för alla förskolor från likabehandlingsplanen för 2012

Två observationer per avdelning

Genuspedagogen har gjort observationer i alla arbetslag på tre av förskolorna (Paviljongen är en av dem). Observationerna har följts av gemensam reflektion. Därefter har arbetslagen

själva fått göra observationer som analyserats med handledning av genuspedagog.

Pedagogerna på Paviljongen kommer genomföra regelbundna observationer av den vardagliga verksamheten för att följa upp kartläggningen och åtgärderna.

Mångfald i material och miljö

Representanterna i likabehandlingsgruppen har gått igenom sina respektive avdelningar med hjälp av en checklista. Sammanställning av checklistorna har diskuterats och analyserats gemensamt i likabehandlingsgruppen.

Blanketter och listor

Representanter i likabehandlingsgruppen har gått igenom sina respektive förskolors barn- och föräldralistor, telefonlistor, e-postlistor och justerat dessa när det funnits behov av det.

Barnens delaktighet

Barnen görs delaktiga i likabehandlingsarbetet genom de dagliga reflektionerna kring kompisskap och värderingar. Alla avdelningar diskuterar regelbundet med barnen om gemensamma regler, att säga ”förlåt” om man gjort någon ledsen, att bjuda in och hjälpa kompisar att vara med. Vi pratar ofta om hur man är en bra kompis och vi uppmärksammar varandras känslor.

Föräldrars delaktighet

Föräldrar har involverats i likabehandlingsarbetet genom den föräldraenkät som lämnats ut. På frågor om hur barnen trivs på förskolan, bemötande och innehållet i utvecklingssamtal har de flesta av de inlämnade svaren från Paviljongens föräldrar varit att de är ”mycket nöjda”. Några föräldrar har kommenterat att de önskar förbättring av utemiljö och ökad personalantal. De flesta har positiva kommentarer kring utvecklingssamtalen. När det gäller hur förskolan arbetar med genusfrågor önskar flera föräldrar mer information om detta generellt och mer om konkreta arbetssätt.

På föräldramötena har vi informerat föräldrar om den pedagogiska verksamheten och om vårt arbete med likabehandling. Vi har också ställt frågor kring likabehandlingsplanen till föräldrarepresentanterna på förskolerådet, och dessa har bidragit med kommentarer kring planens innehåll och omfång.

Kartläggning och nulägesanalys

Kartläggningen av Paviljongens **miljö och material** har visat att de representationer av människor som finns oftast är vita personer och pojkar. De sagofigurer som finns representerade i material och miljö är också nästan uteslutande ”pojke-figurer” som t ex Rasmus Nalle, Bamse, Skalman. Material är ofta uppdelat ganska traditionellt med rum för rollek, rum för byggaktiviteter, ett större rum för spel och skapande. Paviljongens tre avdelningar har alla börjat justera sina miljöer med utgångspunkt i det som lyfts fram i kartläggning och i diskussioner. Några har möblerat om och anpassat miljöerna kring de aktiviteter som involverar många barn, några har namngett rum på nya sätt och förstärkt rummets olika ”lek-teman”.

Stureby förskolors genuspedagog har genomfört **observationer** av barngrupperna och haft **handledning** med arbetslagen på Paviljongen.

Observationerna har visat på några olika utvecklingsområden:

Det finns strukturer i miljö och möblering som tillsammans med pedagogernas placering spelar roll för hur barnen leker och fördelar sig, och också i förlängningen påverkar deras relationer till varandra och pedagoger. Vi har diskuterat och reflekterat kring observationerna och sedan justerat i rutiner och miljö: vi har värnat om att alla rum och stationer ska vara lika fina och inbjudande. Vi har också varit uppmärksamma på hur vi pedagoger placerat oss och sett till att ”byta platser” ibland.

Vi har också i observationerna sett att det finns lekstrukturer bland barnen kopplat till ålder, kön och kompetens som ibland gör att vissa kan bli utanför i vissa lekar och aktiviteter. Vi har reflekterat kring observationerna och börjar formulera åtgärder och arbetssätt.

Arbetet med att involvera föräldrarna kan förstärkas ytterligare under året då likabehandlingsfrågorna kan aktualiseras på föräldramötena. Barnen kan involveras mer i likabehandlingsarbetet genom att...

Åtgärder 2013

Miljö och material

Eftersom att vi med hjälp av den normkritiska checklisten sett att vi generellt sett har en normativ prägel på miljö och material vill vi under året försöka utmana detta. Vi vill främja att representationer på väggar, i böcker, pussel och sagor ger uttryck för många olika

människor och livsval och inte bara de normativa. Detta kan vi göra genom att välja aktivt vid inköp av material, att välja icke-normativa bilder/tavlor till väggar och hörnor.

Fortlöpande kartläggning

Vi kommer arbeta med ett fortlöpande kartlägningsarbete i verksamheten för att få syn på mönster i aktiviteter, material och lekgrupper. Vi kommer fortsätta det påbörjade arbetet med att granska verksamheten genom observationer, analysera tillsammans på reflektionstiden och formulera åtgärder när det behövs. Åtgärder och arbetssätt kommer följas upp. I detta arbete kommer fortlöpande handledning ges av genuspedagogen.

Konkreta åtgärder: kön

I det främjande arbetet kommer vi förutom att göra medvetna val kring miljö och material också mer medvetet använda sånger och berättelser samt observera pedagogers bemötande av pojkar och flickor.

Metoder:

- Vi ska gå igenom sånger, ramsor, musik CD's och se om de ger uttryck för könsstereotypa mönster. När det finns sådana mönster kan vi kasta om roller och på så sätt utmana normen. (främjande insats)
Ansvarig: alla pedagoger
- Vi kan också medvetet välja normkritiska böcker och sago/musik CD's när vi lånar på biblioteket. (främjande insats)
Ansvarig: avdelningsansvarig
- Vi ska göra observationer av varandra för att få syn på mönster i hur vi pedagoger bemöter och pratar med barnen. (främjande insats)
Ansvarig: avdelningsansvarig

Konkreta åtgärder: etnisk tillhörighet

Vi har med hjälp av checklistan sett att de flesta representationer av människor som finns i verksamheten i bilder och i böcker följer den etniska normen, vit och svensk. Vi vill måna om att många olika människor och livsstilar synliggörs i förskolan.

Metoder:

- Vi ska aktivt försöka hitta böcker och berättelser som berättar om andra kulturer än den svenska (t ex när vi lånar på biblioteket), men avstå sådana berättelser som är stereotypa (normreproducerande). (främjande insats)

Ansvariga: alla pedagoger

Konkreta åtgärder: religion eller annan trosuppfattning

Traditioner och festligheter i förskolan följer den kristna och svenska normen (lucia, jul, påsk, midsommar). Vi ska värna de traditioner vi har men också uppmärksamma traditioner utanför normen.

Metoder:

- Vi ska uppmuntra barn, föräldrar och pedagoger att berätta om de högtider de firar så att vi kan uppmärksamma dem. (främjande insats)

Ansvarig: alla pedagoger

- Vi ska alltid fråga föräldrar i inskolningssamtalet om de vill att deras barn ska delta i förskolans traditioner och firanden. (förebyggande insats)

Ansvarig: avdelningsansvarig

Konkreta åtgärder: funktionshinder

Vi har i observationerna sett att några barn behöver stöd i leken och att barnets

”lekkompetens” kan spela roll för om barnet kan delta eller inte. God verbal språklig förmåga ger också ett försprång för vissa barn i sina relationer till både vuxna och barn, medan andra står tillbaka. Att inte vara långt fram i sin språkliga utveckling eller att behöva utveckla sin ”lekkompetens” är inte funktionshinder i lagens mening. Dock kan det innebära att barnet har sämre möjligheter att delta i olika aktiviteter, därför vill vi uppmärksamma detta.

Metoder:

- Vi ska måna om att se till varje barns individuella behov och se till att barnen får stöd i lek och projekt, så att alla kan delta och ges lika möjligheter. (förebyggande insats)

Ansvarig: alla pedagoger

- Vi ska också planera för projekt och aktiviteter så att alla ska kunna vara delaktiga på bästa möjliga sätt. (främjande insats)

Ansvarig: alla pedagoger

Konkreta åtgärder: sexuell läggning

De familjer och levnadssätt som oftast representeras i miljö och material i förskolan är heterosexuella kärnfamiljer. Vi vill utmana normen inom detta område.

Metoder:

- Vi ska välja sagor och berättelser som visar olika sätt att leva – både normativa och normbrytande – när vi lånar böcker på biblioteket. Vi kan också välja att kasta om roller eller kön på personer i berättelser för att utmana normen. (främjande insats)
Ansvarig: alla pedagoger
- Vi ska välja bilder och material som visar representationer av olika familjekonstellationer och livsstilar. (främjande insats)
Ansvarig: avdelningsansvarig

Konkreta åtgärder: könsöverskridande identitet eller uttryck

Vi har i tidigare observationer sett att vi pedagoger ofta uppmärksammar barnen positivt då de tar traditionella pojk/flick-roller i leken, utan att vi tänker på det. Det är förstås inte negativt att ge barnen positiv uppmärksamhet då de antar traditionella roller, men vi ska måna om att ge positiv uppmärksamhet oavsett vilken roll de tar. Bilder och böcker i förskolan är generellt normativa och man ser inte ofta representationer av människor eller figurer med normöverskridande identitet/neutral identitet. Vi vill utmana normen i vårt material.

Metoder:

- Vi ska ge barnen positiv uppmuntran oavsett vilken roll de väljer i leken.
[förebyggande arbete]
Ansvarig: Alla pedagoger
- Vi ska måna om att ha representationer av olika människor, olika utseenden och identiteter i vår miljö och vårt material. [främjande arbete]
Ansvarig: avdelningsansvarig

Konkreta åtgärder: ålder

Vi har i observationer sett att barnen ganska ofta håller sig i åldersseparata grupper och att vi pedagoger också ofta delar upp barnen så. Det är förstås inte ”fel” att vilja leka med en kompis i samma ålder men vi vill främja möjligheten att leka och umgås med alla. Vi vill att alla barn ska känna att det är möjligt att leka med en kompis oavsett ålder.

Metoder:

- Vi ska göra medvetna val vid gruppindelning av barnen (projekt och aktiviteter) så att det inte alltid bli uppdelningar efter ålder. (förebyggande insats)
Ansvarig: alla pedagoger
- Vi pedagoger ska undvika att använda ålder som värde marker t ex inte säga ”du som är så stor nu borde kunna...”. Vi ska sträva efter att visa på att alla kan ha olika kompetenser och förmågor oavsett ålder. (främjande insats)
Ansvarig: alla pedagoger

Konkreta åtgärder: kränkande behandling (utan koppling till

diskrimineringsgrunderna)

Vi har i observationer sett att barnen har ett fint sätt mot varandra men att det ibland kan hända att barnen retas eller utesluter någon ur leken. Därför tycker vi att det är viktigt att alltid återkomma till samtal och diskussion om hur man ska vara mot varandra och att vi ska hjälpa varandra så att alla kan vara med. Vi pedagoger ska också se till att vara uppdaterade på våra rutiner för hur vi ska agera om någon blir kränkt i förskolan.

- Vi ska kontinuerligt prata om hur man är en bra kompis på samling eller vid förekommen anledning. [förebyggande åtgärd]
Ansvarig: alla pedagoger
- Vi ska alltid utreda och åtgärda upplevda kränkningar inom verksamheten, i enlighet med våra rutiner.
Ansvarig: Alla pedagoger/All personal
- Vi vuxna i förskolan föregår med gott exempel och visar i handling hur man är en bra medmänniska, hur man uppför sig och hur man pratar med varandra.
Ansvarig: Alla pedagoger/All personal

Rutiner för utredning, åtgärder, dokumentation och uppföljning

Stureby förskolor ska arbeta systematiskt för att upptäcka eventuell diskriminering, trakasserier och kränkningar. Det ska också alltid finnas en strategi för hur personal som får kännedom om, eller ser en pågående kränkning ska agera. Pedagogerna i förskolan ska se till att vara närvarande i barnens lekar och aktiviteter. Vi ska alltid erbjuda barnen stöd i att hantera konflikter eller problem och vara lyhörda för barnens behov och för vad som sker.

Utredning

Enligt Diskrimineringslagen är huvudman som får kännedom om att ett barn som deltar i förskoleverksamheten anser sig blivit utsatt för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling, skyldig att utreda omständigheterna kring det som hänt.

Barn som upplever sig utsatta för trakasserier eller annan kränkning är i en ytterst utsatt situation eftersom att de befinner sig i beroendeställning. Förskolechefen eller någon med motsvarande ledningsfunktion bör därför ansvara för utredningen.

På Stureby förskolor utreds varje fall av diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling enligt nedan:

- Den personal som får vetskap om att ett barn känner sig kränkt har ett samtal med barnet och vidtar sedan lämpliga åtgärder (se nedan)
- Om det handlar om allvarliga kränkningar eller upprepade händelser kontaktar personalen förskolechefen och vårdnadshavare. Förskolechefen inleder därefter en utredning och genomför samtal med de berörda.

Åtgärder

Det är centralt att det finns tydliga rutiner för hur akuta situationer ska hanteras. Åtgärderna har syftet att avhjälpa den akuta situationen *och* att skapa långsiktiga lösningar.

- All personal i förskolan har ett ansvar att ingripa om de ser att en kränkande handling pågår.
- Samtal med de berörda är alltid första steget. I samtalet är respekt och lyhördhet viktigt och kan göra det möjligt att finna en lösning.
- Om situationen inte går att lösa eller om det framkommer att det rör sig om en allvarlig händelse kontaktas förskolechefen vilken startar en utredning. Vårdnadshavare kontaktas.

Dokumentation

Varje misstanke om diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling ska utredas, dokumenteras och följas upp. Dokumentationen ska alltid arkiveras.

- Alla händelser dokumenteras av den personal som fått kännedom om kränkningen.
- Vid allvarigare och/eller upprepade händelser görs en utredning som dokumenteras.
- Ett åtgärdsprogram skrivs av de berörda; vårdnadshavare, personal. Förskolechefen ansvarar för dokumentation samt uppföljning av åtgärdsprogrammet.

Uppföljning

Uppföljningen av en händelse bör göras inom rimlig tid och den ska innehålla en utvärdering av utredningen, av åtgärderna och av dokumentationen. Det är viktigt att alla berörda får komma till tals i uppföljningen. Det kan vara viktigt att diskutera om händelsen är del i ett mönster som återkommer på hela förskolan – om så är fallet måste förskolan upprätta en handlingsplan för vidare arbete.

- När en kränkning förekommit följer ansvarig pedagog alltid upp händelsen.
- Kränkningens omfattning avgör om det blir en kortare avstämning eller om det behövs ett större möte med alla berörda
- Uppföljningen dokumenteras.

Uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplanen

Likabehandlingsplanen utvärderas och följs upp årligen som en del i kvalitetsredovisningen. Likabehandlingsgruppen kommer ha återkommande möten och diskutera frågor kring likabehandling och planen, under året. Utbildning och diskussioner kring lika rättigheter och möjligheter, likabehandling i förskolan och normkritiska perspektiv för alla pedagoger, kommer genomföras på APT och i andra mötesforum – detta som en del i enhetens utvecklingsarbete i likabehandling. Fortsatt handledning av arbetslagen tillsammans med genuspedagogen utgör också en del av det uppföljande arbetet där metoder och åtgärder kan diskuteras och justeras.

I utvecklingssamtal, på föräldramöten och förskolerådet finns möjlighet för föräldrar att ha synpunkter på likabehandlingsplanen. Utvärderingen av detta års upplaga av Stureby förskolors likabehandlingsplan genomförs i början av 2014 innan revideringen.

Likabehandlingsgruppen

Johanna Englund	Långåkerstorpet
Anders Hultgren	Rörmokaren
Irina Guseva	Kotten
Anna Söderström	Stureby förskola
Susanne Lundgren	Sten Sture
Shahmiri Shahla	Sten Sture
Anne Paananen	Paviljongen
Martin Liberg	biträdande förskolechef
Erika Klingemo	vik biträdande förskolechef
Anneli Bohman	förskolechef